

מ. טברסקי

שימת אהבה ורעות

תלמוד ירושלמי מסכת נדרים פרק ט הלכה ד

ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבה אומר זהו כלל גדול בתורה

דברים (פרשת וזאת הברכה) פרק לג פסוק ה

וְיָהִי בִישְׂרָאֵל מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רְאִשֵׁי עַם יִחַד שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל

רש"י דברים (פרשת וזאת הברכה) פרק לג פסוק ה

דבר אחר בהתאסף בהתאספם יחד באגודה אחת ושלוש ביניהם הוא מלכם, ולא כשיש מחלוקת ביניהם

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ג

מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, א לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא

רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה א

מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעדם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אף על פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחרך בתורה ובמצות

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י משנה א

וכאשר יהיו קיימים לאדם כל היסודות הללו ואמונתו בהם אמיתית, הרי הוא נכנס בכלל ישראל, וחובה לאהבו ולחמול עליו וכל מה שצוה ה' אותנו זה על זה מן האהבה והאחווה, ואפילו עשה מה שיכול להיות מן העבירות מחמת תאוות והתגברות יצרו הרע, הרי הוא נענש לפי גודל מריו ויש לו חלק, והוא מפושעי ישראל

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ה

כל השונא אחד מישראל בלבו עובר בלא תעשה שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיג עמוד ב

שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן, המדבר אחד בפה ואחד בלב, והיודע עדות בחבירו ואינו מעיד לו, והרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד בו יחיד. כי הא דטוביה חטא ואתא זיגוד לחודיה ואסהיד ביה קמיה דרב פפא. נגדיה לזיגוד. אמר ליה: טוביה חטא וזיגוד מינגד? אמר ליה: אין, דכתיב לא יקום עד אחד באיש ואת לחודך אסהדת ביה - שם רע בעלמא קא מפקת ביה. אמר רבי שמואל בר רב יצחק אמר רב: מותר לשנאתו. שנאמר כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו מאי שונא? אילימא שונא נכרי - והא תניא: שונא שאמרו - שונא ישראל, ולא שונא נכרי. אלא פשיטא - שונא ישראל. ומי שריא למסניה?

והכתיב לא תשנא את אחיך בלבבך - אלא: דאיכא סהדי דעביד איסורא - כולי עלמא נמי מיסני סני ליה, מאי שנא האי? אלא לאו כי האי גוונא, דחזיא ביה איהו דבר ערוה. רב נחמן בר יצחק אמר: מצוה לשנאתו, שנאמר יראת ה' (שונאי) + מסורת הש"ס: [שנאת] + רע

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יג הלכה יד

השונא שנאמר בתורה הוא מישראל, לא מאומות העולם, והיאך יהיה לישראל שונא מישראל והכתוב אומר +ויקרא י"ט י"ז+ לא תשנא את אחיך בלבבך, אמרו חכמים כגון שראהו לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר הרי זה מצוה לשנאו עד שיעשה תשובה ויחזור מרשעו

תניא ליקוטי אמרים פרק לב

ומ"ש בגמ' שמי שרואה בחבירו שחטא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאהו. היינו בחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' חרדים אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ז אמר הלל הזקן הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו' אוהב את הבריות ומקרבת לתורה. לומר שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראי' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבות' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתייהן הן אמת שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית

חפץ חיים הקדמה

ואם רואה היצר הרע שבאלו ענינים לא ינצח לאדם, הוא מרמה אותו בהיפך, שמחמיר עליו כל כך בענין לשון הרע עד שמראה לו שהכל נכנס בכלל לשון הרע, ואם כן אי אפשר לחיות חיי תבל בענין זה אם לא שיפרוש לגמרי מעניני העולם, והוא כעין דיבת הנחש הערום שאמר אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן.

משנה מסכת אבות פרק א משנה ג

אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת [*] :לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות פרק א משנה ג

ואמר זה החסיד, שאתם לא תעבדו את ה' על תנאי שייטיב לכם ויגמלכם חסד, ותקוו לגמול ותעבדו בעבורו, אלא עבדוהו כעבדים שאינם מקווים לחסד ולא להטבה, רצה בזה: שיהיו עובדים מאהבה, כמו שבארנו בעשירי מסנהדרין. ועם זה לא פטרם מן היראה, ואמר: ועם היותכם עובדין מאהבה, אל תניחו היראה לגמרי, ויהא מורא שמים עליכם, כי כבר באה גם כן בתורה המצוה ביראה, והוא אומר: +דברים יג+ "את ה' אלהיך תירא". ואמרו החכמים: "עבוד מאהבה, עבוד מיראה". ואמרו: "האוהב לא יחמיץ מצוה, והירא לא יעבור על אזהרה", כי ליראה מבוא גדול במצוות לא תעשה, וביחוד במצוות השימעות

רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה א - ב

הלכה א

אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.

הלכה ב

העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה

רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ג

וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה

שמאל ב פרק יג פסוק א - ב

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וְלֹא־בִשְׁלֹם בְּנִדְוֹן אֲחֹת יִפֶּה וְשָׁמָּה תִּמְר וַיֵּאֱהָבָה אֶמְנוּן בְּנִדְוֹן:

(ב) וַיֵּצֵר לְאֶמְנוּן לְהַתְחַלֵּט בְּעֵבֹר תִּמְר אֲחֹתוֹ כִּי בְתוּלָה הִיא וַיִּפְּלֵא בְּעֵינָיו אֶמְנוּן לַעֲשׂוֹת לָהּ מְאוּמָה

שמאל ב פרק יג פסוק יד - טו

(יד) וְלֹא אָבָה לְשָׁמֵעַ בְּקוֹלָהּ וַיִּחַזַק מִמֶּנָּה וַיַּעֲזֶה וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ:

(טו) וַיִּשְׁנָאָה אֶמְנוּן שְׁנָאָה גְדוֹלָה מְאֹד כִּי גְדוֹלָה הַשְׁנָאָה אֲשֶׁר שְׁנָאָה מֵאֱהָבָה אֲשֶׁר אֱהָבָה וַיִּאֲמַר־לָהּ אֶמְנוּן קוּמִי לְכִי

רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה א

אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשלון כח, כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה

דברים (פרשת ראה) פרק יג פסוק ב - ו

(ב) כִּי־יִקְוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא אֹ חֵלֶם חֵלֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אֹת אֹ חֵלֶם מוֹפֵת:

(ג) וְכֹּא הָאוֹת וְהַמוֹפֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר גִּלְכָּה אַחֲרַי אֱלֹהִים אַחֲרַי אֲשֶׁר לֹא־יִדְעֶתֶם וְנִעְבְּדֶם:

(ד) לא תשמע אל-דברי הנביא ההוא או אל-חולם החלום ההוא כי מנפה יקלקל אלהיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את-יקלקל אלהיכם בכל-לבבכם ובכל-נפשכם

(ה) אחרי יקלקל אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת-מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו

(ו) והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת כי דבר-סרה על-יקלקל אלהיכם המוציא אתכם מארץ מצרים והפדרה מבית עבדים להדיחך מן-הדרך אשר צוה יקלקל אלהיך ללכת בה ובערת הרע מקרבך

ספורנו דברים (פרשת ראה) פרק יג פסוק ה

ובו תדבקו. שיהיה תכלית כל פעולתכם לעשות רצונו ולא תהיה שנאתך על זה מסובבת מאיבה קודמת

דברים (פרשת עקב) פרק יא פסוק כב

כי אם-שמר תשמרון את-כל-המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה את-יקלקל אלהיכם ללכת בכל-דרךיו ולדבקה-בו

רמב"ן דברים (פרשת עקב) פרק יא פסוק כב

ונאמר ביהושע (כג ז ח) ובשם אלהיהם לא תזכירו ולא תשביעו ולא תעבדו ולא תשתחוו להם כי אם בה' אלהיכם תדבקו כאשר עשיתם עד היום הזה, אם כן היא אזהרה מאזהרות ע"ז, שלא תפרד מחשבתו מן השם אל אלהים אחרים, שלא יחשוב שיהיה בע"ז שום עיקר אלא הכל אפס ואין. והנה זה כמו שאמר עוד (להלן יג ה) ואותו תעבדו ובו תדבקו, והכוונה להזהיר שלא יעבוד השם וזולתו אלא לה' לבדו יעבוד בלבו ובמעשיו

ויתכן שתכלול הדביקה לומר שתהיה זוכר השם ואהבתו תמיד לא תפרד מחשבתך ממנו בלכתך בדרך ובשכרך ובקומך, עד שיהיו דבריו עם בני אדם בפיו ובלשונו, ולבו איננו עמהם, אבל הוא לפני ה

משך חכמה דברים (פרשת עקב) פרק י פסוק כ

(כ) את ה'... תירא... ובו תדבק. רבינו משה פירשו לענין להידבק בתלמיד חכם. והרמב"ן ביארו על הדבקות המיוחד ליחידים, ישתוקקו לשמו בכל פעולותיהם ומחשבותיהם, והמה מעון לשכינה. וזה אין מדרך המצוה על רמי המעלה לבד. אמנם לדעתי היא מצוה פרטית כוללת כל אנשי האומה, כל אחד לפי ערכו, וזה מה שלא מצאנו בתורה רק רמזים עליה. וזהו ענין הבטחון

וזה הענין נקרא "ובו תדבק", שכיון שיצייר האדם שהוא דבוק להשגחה העליונה מהשי"ת, ומרגיש השי"ת בעניניו יותר ממה שמרגיש האדם בעצמו, וכמו שדרשו על (שמות ג, ז) "כי ידעתי את מכאוביו", ובאגדת בראשית על "מה אקוב" וכו'. אז האדם בטוח ונח, ואינו דואג מאומה לעניניו, כי מה יועיל יכולתו נגד יכולת הבורא הדבוק עמו, ומרגיש בהעדריו כביכול! וזה נקרא דביקות, והיא מצוה כוללת בבחינות שונות לכל אנשי האומה בלא הבדל. וכמו שאמרו על קרא (תהלים לב, י) "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנהו" - אפילו רשע ובוטח בה', חסד יסובבנהו (ילקוט לתהלים שם רמז תשיט), שבענין שהוא בוטח ושיענו ה' מצד החסד